

נושא	נישואים כדת משה וישראל	
	כריכה	הדין שחל
נישואין וגירושין	סמכות ייחודית לביד"ר – ס' 1 לחשבד"ר 1. של יהודים 2. בישראל 3. אזרחי המדינה או תושביה	דין דתי (עיקרון שמירת הדין האישי – סימן 47)
	ידועים בציבור – חיי משפחה ללא נישואין	
	הכניסה לקשר: אין צורך באקט רשמי. קשר זוגי, משק בית משותף, סממנים של חיי זוגיות משותפים. ניתן להיות מוכרים כידב"צים גם כאשר אחד מבני הזוג נשוי לאחר. <u>תנאי הפסיקה להגדרת ידב"צים:</u> (1) משך הזמן – אין ידיעה ברורה מהו פרק הזמן המינימלי הנדרש. סיגל ביטון – הספיקו 4 חודשים (התכוונו להינשא). (2) מגורים משותפים – לא תנאי מחייב, אבל אינדיקציה טובה. ארבל – זוגיות יכולה ללבוש הרבה מתכונות. (3) יחסים אינטימיים – מרכיב הכרחי לפחות ברמה של הפוטנציאל ליחסים אינטימיים (פישביין וסאלם נ' כרמי). (4) מטרת הולדת ילדים – לא תנאי מחייב, במיוחד בזוגיות פרק ב'.	
	היציאה מהקשר: אין צורך בשום אקט רשמי, הקשר פשוט מסתיים (אמצעי המניעה היעיל ביותר מפני סרבנות גט). מתירים רק בביהמ"ש האזרחי כי בני הזוג לא נשואים! לגיטימיות ההכרה: מוסד הידב"צים הוא עצמו חלק מתקנת הציבור; סירוב משרד הפנים לשנות את שם המשפחה לשם של הידוע בציבור (אפרת). גבולות הידב"צים: פוטנציאל היחסים האינטימיים (פישביין). אלמוני – בחוקים שלא מאזכרים את המונחים "ידועים בציבור" באופן מפורש, ברירת המחל היא כי החוק לא חל על ידב"צים, אלא	
	נישואים אזרחיים	
	הכניסה לקשר: שאלת התוקף – אין תשובה ברורה! בבני נוח ברק מאמץ באוביטר את גישת סימן 46 – הכושר להינשא יוכרע ע"פ הדין האישי, צורת הטקס ע"פ מקום עריכתו. אין תשובה ברורה באשר לכללי ברירת הדין, אבל לא בטוח שצריך הכרעה כי הרישום מקנה את רוב הזכויות מול המדינה, והמעגל הפנימי הוסדר בפסיקה. ברון – הגיעה העת לבחון את אותה פסקת שמירת דינים שבגללה אין נישואים אזרחיים בישראל. שאלת הרישום: פונקשלינגר וכן ארי ושומן – לפקיד במשרד הפנים אין שק"ד לסרב לרשום מה שבאים ומציגים לו בהסתמך על תעודה ציבורית ואומרים לו שירשום, אלא אם המידע שמוסרים לו הוא שגוי ומטעה. אם בני הזוג נישאו במדינה המכירה בנישואים אזרחיים – קיימת חובה לרושםם. הרישום לא מעיד על נכונות הפריט בו – אין מטעם ביהמ"ש נקיטת עמדה ביחס להכרה בנישואין אזרחיים של בני אותו מין. אם בני הזוג לא נרשמו, ניתן לדון בהם כידב"צים! היציאה מהקשר: - אם בני הזוג בני אותו מין – מי שידון הוא ביהמ"ש מכוח חוק השיפוט בענייני התרת נישואים (מקרים מיוחדים). - אם בני הזוג יהודים ממין מנוגד – חייבים לעבור בביד"ר – הסמכות היא שלו! אין צורך בגט, אלא בפס"ד שמורה על סיום הנישואין. חלק ניכר מבתי הדין כן	
	בני אותו מין	
	הם יכולים להיות או ידב"צים או להינשא בנישואים אזרחיים. בני זוג מאותו מין שנישאו במדינה שמכירה בנישואים חד מיניים, זכאים להירשם כנשואים. הרישום לא מקנה להם זכויות כמו של בני זוג נשואים ממין מנוגד.	
	זוגות בני אותו מין, בין אם נישאו ובין אם לא – הם ידב"צים לכל דבר. היציאה מהקשר – לא צריכים גט . בני אותו מין שנישאו בחו"ל ונרשמו כנשואים, יכולים להתגרש באמצעות פנייה לביהמ"ש. עוזי אבן ועמית קמה – "תזת אי ההכרה" – אם ביד"ר לא מכיר בהם, הוא לא יכול לדון בגירושים שלהם. הסמכות השירות היא של ביהמ"ש לענייני משפחה – גירושין אזרחיים! האגודה לשמירת זכויות הפרט נ' משרד הפנים: הענקת האפשרות לבני זוג בני אותו מין להינשא בישראל היא עניין למחוקק בלבד.	

			אם הפרשנות התכליתית מצדיקה החלה כאמור (לינדור). • קל לקבל זכויות, אבל זוגיות ידב"צים טעונה הוכחה נפרדת על כל צעד וצעד. • ייתכן שניתן להתנות על היות בני הזוג ידב"צים על אף העמידה בתנאים (נהור – ספציפית לחוק הירושה). לעניין ס' 65(ב) לחוק הירושה, לא ניתן להתנות על מזונות מן העיזבון.		
	דין דתי – סימן 47 + חוק לתיקון דיני משפחה (מזונות). הבעל הוא זה שחייב במזונות אשתו; המזונות רק במהלך הנישואין; הזכות למזונות נגזרת מתנאי הכתובה; "עולה עימו ואינה יורדת עימו"; הזכות למזונות תלויה באופן אדוק בהתנהגות האישה (בעיקר בהתנהגות המינית). שתי הגנות לבעל – (1) הגנת הקיזוז. (2) הגנת הפטור. <u>קיימת הסתייגות בפסיקה להחלת הדין הדתי על מזונות אישה בנישואים אזרחיים.</u> לכאורה, אין הבעל חייב במזונות אשתו, אולם:	מזונות אזרחיים ברק המזונות האזרחיים: מכשיר של מזונות שלא מכוח הדין האישי הדתי, אלא מכוח כוונת הצדדים, התחייבות מכללא מתוקף החוזה שמיוחס להם. המזונות האזרחיים נועדו להבטיח את רמת חייו של בן הזוג לאפשר את שיקומו לאחר הפרידה הפיזית בין הצדדים; כהנא וסולומון של הש' שמגר. עקרת הבית – האוביטר של ברק ארז: מזונות משקמים מכוח עקרונות של הסתמכות, הגינות ותו"ל. המזונות האזרחיים לא תלויים בגובה השתכרות האישה ולא במדור שלה.	דין דתי – סימן 47 + חוק לתיקון דיני משפחה (מזונות). הבעל הוא זה שחייב במזונות אשתו; המזונות ניתנים רק במהלך הנישואין; הזכות למזונות נגזרת מתנאי הכתובה; "עולה עימו ואינה יורדת עימו"; הזכות למזונות תלויה באופן אדוק בהתנהגות האישה (בעיקר בהתנהגות המינית). שתי הגנות לבעל – (1) הגנת הקיזוז. (2) הגנת הפטור. ביקל, פדן ואברהם: נשים שלא עבדו מחוץ לבית. ביהמ"ש קובע שהן יכולות לצאת לעבוד, ויש לקזז מסכומי המזונות את פוטנציאל ההשתכרות של אותן נשים. החל משנות ה90 גם בתי הדין חייבו נשים לצאת לעבוד וקיזזו	עניין מענייני המעמד האישי – ניתן לכרוך באמצעות ס' 3 גולדמן: 1. כריכה מפורשת. 2. ההכרעה דרושה לשם חיסול יעיל של יחסי בני הזוג המתגרשים.	מזונות אישה

		את הסכומים. פלולי: מקרה של עקרת הבית. במקרה הזה זכות האישה למזונות לא תיפגע כי היא לא עובדת – אין להפחית ממזונותיה את ההכנסה שצפויה לקבל. מזונות אזרחיים – אין תשובה חד משמעית. תיאורטית, האישה יכולה להגיש תביעה עצמאית לביהמ"ש, גם אם נדחתה תביעת המזונות ע"י ביד"ר. כמו כן, היא גם יכולה לתבוע מזונות לאחר הגירושין – פוטנציאל עצום. ברק ארז בנישואי עקרת הבית (אוביטר) – מזונות משקמים, לאחר הגירושין, גם במצב של נישואין כדמו"י.		
משמורת	נושא שכרוך מעצם טיבו וטבעו לתביעת הגירושין (שרעבי).	סמכות מקבילה דין אזרחי – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות שקובע את עיקרון טובת הילד כעיקרון על. <u>ההבדלים בין הערכאות</u>: ביד"ר – חזקת הגיל הרך. ביהמ"ש – שיח של משמורת משותפת.	דין אזרחי – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות שקובע את עיקרון טובת הילד כעיקרון על. ביהמ"ש נוטה להחיל משמורת משותפת ולא להיצמד לחזקת הגיל הרך (ס' 25 לחוק הכשרות).	דין אזרחי – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות שקובע את עיקרון טובת הילד כעיקרון על. ביהמ"ש נוטה להחיל משמורת משותפת ולא להיצמד לחזקת הגיל הרך (ס' 25 לחוק הכשרות).
חינוך	לא כרוך מעצם טבעו. גולדמן: 1. כריכה מפורשת. 2. ההכרעה דרושה לשם חיסול יעיל של יחסי בני הזוג המתגרשים. הלכת פלורסהיים – עצם העובדה שביד"ר קיבל סמכות לגבי משמורת, לא בהכרח מקנה לו סמכות לגבי	דין אזרחי – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות שקובע את עיקרון טובת הילד כעיקרון על. <u>ההבדלים בין הערכאות</u>: ביהמ"ש – נסמך על חוות דעת מומחים. ביד"ר – טובת הילד היא חינוך דתי (מיכל דויד).	דין אזרחי – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות שקובע את עיקרון טובת הילד כעיקרון על. ביהמ"ש – נסמך על חוות דעת מומחים (מיכל דויד).	דין אזרחי – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות שקובע את עיקרון טובת הילד כעיקרון על. ביהמ"ש – נסמך על חוות דעת מומחים (מיכל דויד).

	החינוך. עליזה אמיר – כשביהמ"ש האזרחי קיבל סמכות לדון במשמורת, זה כולל את הסמכות לדון בחינוך.			
מזונות ילדים	לא ניתן לכרוך. הלכת שרגאי – לביד"ר אין סמכות לדון במזונות הילדים שנכרכו פרט לתביעה להשבת הוצאות. פלוני – הלכת שרגאי שרירה וקיימת. הנדל בדעת מיעוט – לפי פרשנות ס' 3, לביד"ר סמכות לדון במזונות ילדים (פרשנות לשונית – קובע מפורשות שאפשר לכרוך. <u>פרשנות תכליתית</u> – המטרה היא למנוע כפל דיונים).	דין דתי לפי סימן 47. חובה מוחלטת על האב לשלם על הצרכים ההכרחיים בלבד, מה שמעבר מתחלק שווה בשווה בין האב לאם מכוח דיני צדקה. תחולה שוויונית יותר בביהמ"ש: 919/15 – חלוקת נטל המזונות במשמורת משותפת: התנאים – 1. משמורת פיזית משותפת (זמני שהות דומים). 2. השתכרות דומה. ההלכה – סכומי המזונות יתקזזו בכל מה להוצאות תלויות שהות. מעבר להוצאות תלויות שהות, יש לחלק בין ההורים ולרכז אצל הורה אחד. בפועל, בתי המשפט נוהגים לפי הלכה זו גם במצבים של פערי הכנסות וגם במצבים של משמורת שאינה משותפת. ההלכה איננה חלה על ילדים מתחת לגיל 6. בביד"ר היא עקרונית חלה, אבל בפועל לא.	מזונות אזרחיים מזונות ילדי ידב"צ: ביהמ"ש קובע שכן הזוג חייב במזונות הקטינים שאומצו על ידי הידועה בציבור שלו, על אף שאינו אביהם הביולוגי או המאמץ. לא היה ניתן להחיל משפחה (מזונות) , כי החוק משתמש במונח 'בן זוג' ולא כולל ידב"צים. הש' דנציגר: הייתה לו כוונה לדאוג לילדים, תפס עצמו כמי שאחראי לשלומם ולרווחתם, וראה בהם כחלק מהתא המשפחתי שלו. ניתן לחייב במזונות ילדים מכוח דיני החוזים והסכמה מכללא.	מזונות אזרחיים מזונות ילדי ידב"צ: ביהמ"ש קובע שכן הזוג חייב במזונות הקטינים שאומצו על ידי הידועה בציבור שלו, על אף שאינו אביהם הביולוגי או המאמץ. לא היה ניתן להחיל משפחה (מזונות) , כי החוק משתמש במונח 'בן זוג' ולא כולל ידב"צים. הש' דנציגר: הייתה לו כוונה לדאוג לילדים, תפס עצמו כמי שאחראי לשלומם ולרווחתם, וראה בהם כחלק מהתא המשפחתי שלו. ניתן לחייב במזונות ילדים מכוח דיני החוזים והסכמה מכללא.
רכוש	לא כרוך מעצם טבעו. גולדמן: 1. כריכה מפורשת. 2. ההכרעה דרושה לשם חיסול יעיל של יחסי בני הזוג המתגרשים.	דין אזרחי (הלכת בבלי) הדין החל – הלכת השיתוף מדובר על הלכת השיתוף ההסכמית! יש להוכיח כוונת שיתוף ולשאול למה התכוונו הצדדים – רמת ההוכחה שנדרשת גבוהה יותר מאשר זוגות נשואים, במיוחד כשאין מדובר על נכס משפחתי מובהק. הרציונל: המשמעות שעשויה להיות להיעדר הנישואין ביניהם.	דין אזרחי (הלכת בבלי) הדין החל – הלכת השיתוף מדובר על הלכת השיתוף ההסכמית! יש להוכיח כוונת שיתוף ולשאול למה התכוונו הצדדים – רמת ההוכחה שנדרשת גבוהה יותר מאשר זוגות נשואים, במיוחד כשאין מדובר על נכס משפחתי מובהק. הרציונל: המשמעות שעשויה להיות להיעדר הנישואין ביניהם.	דין אזרחי (הלכת בבלי) הדין החל – הלכת השיתוף לא ברור אם חוק יחסי ממון חל, ערכאות נמוכות כן מחילות.

			כל הזוגות הנשואים מחויבים לאשר הסכם ממון בביהמ"ש. אם הזוג חתמו על הסכם, הוא יחול לפי חוק יחסי ממון. ברק באוביטר בבני נוח – בתביעת גירושין ע"ב נישואים אזרחיים אי אפשר לכתוב. בתי הדין לא מקבלים זאת.	4178/04: מעמד הידב"צ יכול להצמיח זכויות של שיתוף רכושי, אך הן יהיו זכויות רק ביחס לנכסים המשפחתיים הקלאסיים. הסכם ממון – הסכמים בין ידב"צים לא טעונים אישור כתנאי לתוקפם. ההסכם תופס לפי חוק יחסי ממון.		
	פס"ד שר – החלט ס' 55 לחוק הירושה גם על בני זוג בני אותו מין ידועים בציבור.	נישואי רומניה (נישואי תערובת) – ברק מכיר בנישואים אזרחיים כתופסים לצורך הקניית זכויות בחוק הירושה.	ס' 55 לחוק הירושה – ידועים בציבור נכנסים תחת 'ירושה ע"פ דין' אם חיים יחד ללא נישואים, מקיימים משק בית משותף וחיי משפחה. הם לא זכאים לרשת אם אחד מהם היה נשוי לאחר. חייב לוודא ששני בני הזוג פנויים! לעניין נושאים אחרים – אין השלכה שבני הזוג היו נשואים בהיותם ידועים בציבור.			ירושה

נושא	הלכת השיתוף	חוק יחסי ממון
על מי חל?	1. בני זוג נשואים שנישאו לפני 1.1.74 – חזקה על בני זוג המנהלים <u>אורח חיים תקין ומאמץ משותף</u>, שהרכוש שנצבר על ידי מי מהשניים, מצוי בבעלותם המשותפת. 2. ידועים בציבור, כולל בני זוג באותו המין – חובת הוכחה לשיתוף. 4178/04: מעמד הידב"צ יכול להצמיח זכויות של שיתוף רכושי, אך הן יהיו זכויות רק ביחס לנכסים המשפחתיים הקלאסיים.	<u>בני זוג שעשו הסכם ממון ועמדו בתנאים (נשואים/ ידב"צ)</u> – הולכים לפי ההסכם לא משנה מתי נישאו. ס' 1 ו 2 לחוק יחסי ממון – ההסכם חייב להיות בכתב ולקבל אישור ביהמ"ש/ ביה"ד (רק לגבי נשואים). - ההסכם חייב לעמוד בכל הדרישות אפילו אם לא מסדיר את מכלול הנכסים של הזוג אלא רק חלק (הלכת שי). החריג: ס' 5(א)(3) – נכסים שהוסכם בכתב שלא יאוזנו – מוחרגים מאיזון הנכסים. גמליאל – להחרגה כזו נדרש כתב בלבד ולא נדרש אישור ביה"ד. קהלני ופגס – ביהמ"ש לא נכנס לתוכן ההסכם אם אושר כדין (הסכמי גירושין הם כמו הסכמים מסחריים). קיימים תקדימים להפעלת הסכמי ממון גם אם לא עמדו במנגנון האישור כדי שלא יתחמקו מהסכמות שנעשו בין הצדדים (חוסר תו"ל, בבלי). <u>בני זוג שלא עשו הסכם ממון</u> –

- נישאו אחרי 74' – חל עליהם הסדר איזון המשאבים שבחוק יחסי ממון – חלוקת רכוש שווה (ס' 8 מאפשר סטייה). - נישואים אזרחיים אחרי שנת 74' – אין הלכה ברורה. הסדר איזון המשאבים לא יחול על נכסים שהוסכם בין הצדדים בכתב (לא בהכרח הסכם ממון) כי לא יהיו משותפים.		
זכויות חוזיות (מינץ ושטיין בדנג"ץ הבוגדת) – שווי כספי.	הזכויות שנוצרות מכוח הלכת השיתוף הן זכויות מעין קנייניות.	טיב הזכויות
<u>עד לתיקון מס' 4 בשנת 2008</u> – עד שאין גט, אין חלוקת רכוש ולא ייתן סעד איזון המשאבים. תיקון מס' 4 הקדים את מועד איזון המשאבים (ס' 5א(א)).	אין תשובה ברורה. ברק בטוונקו – שלושה מועדים אפשריים למועד בו מתגבש השיתוף: (1) השיתוף מתגבש עם תחילת אורח החיים התקין והמאמץ המשותף בין שני הצדדים. (2) השיתוף מתגבש רק כאשר במערכת היחסים בין בני הזוג אירע אירוע קריטי המביא למשבר ביחסיהם או לסיום חיי השיתוף. (3) גישת הביניים – לגבי הנכסים המשפחתיים, השיתוף הוא מיידי ומתגבש עם תחילתם של חיי השיתוף. ביחס לכל שאר הנכסים – השיתוף מתגבש רק בהתרחש אירוע קריטי.	מועד תחילת השיתוף
יש איזון משאבים	ארבל: הלכת השיתוף היא מכשיר משפטי שנועד להגשים מטרה חברתית. דירת המגורים היא גולת הכותרת של הלכת השיתוף. על מנת לסתור אותה, בייחוד כשמדובר בדירת המגורים של הזוג, נדרשות ראיות ממשיות וכבדות משקל – רישום על שם רק אחד מבני הזוג הוא לא כזה!	<u>נכסים משפחתיים – דירת המגורים, רהיטים, מיטלטלין והמכונות המשותפת.</u>
אין איזון משאבים – ס' 5(א) לחוק יחסי ממון מחריג מפורשות נכסים חיצוניים. הפתרון: דוקטרינת השיתוף הספציפי – הוכחת כוונת שיתוף בנכס ספציפי המוכחת ע"י הצד הטוען להתקיימות השיתוף. אין בהוראותיו של ס' 5 כדי למנוע יצירת שיתוף בנכס ספציפי לפי הדין הכללי החל. קנובלר יעקבי: הלכת השיתוף ההסכמית (כוונת שיתוף) יכולה להמשיך לחול במקביל לחוק יחסי ממון, על אף ס' 4. יש להוכיח! בן גיאת – זכויות מכוח שיתוף ספציפי הן כמו מכוח הלכת השיתוף הכללית – מקנות אופי קנייני לזכויות. אבו רומי ובן גיאת – ניתן להוכיח שיתוף בנכס ספציפי מכוח הדין הכללי, אבל לא די בעצם החיים המשותפים וגידול הילדים בדירה כדי להוכיח הקניית זכויות – יש צורך בדבר מה נוסף שיעיד על כוונת השיתוף. הדבר מה הנוסף הוא יחסית קל להוכחה, ומשתנה בהתאם לנכס לגביו רוצים להוכיח את השיתוף הספציפי (השקעה יחד בנכס).	התשובה לשאלה אם הנכס החיצוני נטמע ברכוש המשותף חייבת להיגזר מבחינת נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה (בריל). חזקת השיתוף לא חלה על הנכסים הללו – אולם, היא תחול אם בני הזוג הסכימו על החלת השיתוף על הנכס, או אם בן הזוג, אשר לו שייך הנכס, עשה בו שימוש שממנו ניתן להבין כי ברצונו לשתף את בן הזוג השני בנכס (למשל, הפקדת כספי ירושה בחשבון משותף).	<u>נכסים חיצוניים – נכס שנרכש לפני הנישואין, ניתן במתנה/ בירושה במהלך הנישואין</u>

			• רובינשטיין – דוק' השיתוף הספציפי רלוונטית רק לדירת המגורים. יש קושי להוכיח שיתוף ספציפי בנכס שהוא לא הדירה. • בג"ץ הבוגדת – ביד"ר הגדול שלל את הזכויות של האישה בבית המגורים בשל בגידתה בבן זוגה. מינץ ושטיין – אין מקום להתערבות בג"ץ, לא הוענקו הזכויות כי לא הוצגו מספיק ראיות לגיבושן. עמית במיעוט – יש להתערב בהחלטת ביד"ר הגדול, שכן הוא נתן מקום מכריע לבגידתה של האישה ולמעשה העניש אותה ע"י נטילת זכויותיה מהרכוש המשותף. • דנג"ץ הבוגדת – 1. כאשר במהלך חיי הנישואין מתגבש שיתוף בנכס ספציפי בין בני זוג, לא ניתן לשלול בדיעבד את הזכות המוקנית בשל אירועים שהתרחשו לאחר התגבשות הזכות, ובכלל זה בגידה. 2. הלכת השיתוף הכללי כולל השיתוף הספציפי יוצרת זכויות של בעלות, זכויות קנייניות, והן לא זכויות על תנאי. אי נאמנות מינית אינה שיקול.
			יש איזון משאבים
			ישנה הבחנה ברמת הראיה הנדרשת להוכחת שיתוף או הקלת סתירתו – יותר קל לסתור שותפות בנכסים עסקיים מאשר בנכסים משפחתיים – יש להראות שבני הזוג התכוונו שלא לקיים שיתוף ביחסים, למשל בהסכם. באין נסיבות יוצאות דופן, חזקת השיתוף תחול גם על נכסים עסקיים (בסיליאן). 2478 – בנוגע לידב"צים: רמת ההוכחה הנדרשת גבוהה יותר מאשר זוג נשוי.
			רון ולידאי – יש להחיל את ההסדר של הלכת השיתוף ביחס לבן זוג בקשר לזכויות פנסיה ופרישה. נקבע כי החזקה תחול אף על כספי תגמולים ופנסיה שנצברו וטרם גמלו, אולם בן הזוג יוכל לממש זכויותיו רק בעת שהזכויות הסוציאליות של הבן זוג האחר יבשילו, היינו יהיו נדילות.
			יש איזון משאבים – פיצויי פרישה, זכויות עתידיות לפנסיה, קרנות השתלמות, קופות תגמולים וחסכונות (ס' 5(ג)). אין איזון משאבים על כספי גמלה מביטוח לאומי (ס' 5(א)(2)) + פיצוי כספי שנפסק/ מגיע ע"פ חוק לאחד מבני הזוג בשל נזקי גוף/ מוות.
			חוק יחסי ממון אינו מכיר בהון האנושי כנכס בר חלוקה (לא כולל אותו בהגדרת כלל נכסי הזוג בס' 5(ג)), אלא מאפשר להכיר בו רק במסגרת ס' 8 – חריגה מהחלוקה השווה (ס' שיקול הדעת). לפי ס' 8(2), רשאי ביהמ"ש לסטות מחלוקה שווה תוך התחשבות בנכסים עתידיים, לרבות בכושר ההשתכרות של כל אחד מבני הזוג – התחשבות בהון האנושי מכוח ס' 8(2) תתקיים רק במקרים חריגים בהם רואים פערי שכר גדולים. <u>אופן התשלום</u> – לא ברור אם ניתן לתת תשלומים עיתיים (נגד – עיקרון הפרידה הנקייה). <u>המשמעות של מיקום המרכיב תחת ס' 8(2)</u> – התחשבות שבשיקול הדעת מתוך רציונל הקרוב יותר לחסד, פיצוי או נזקקות – בדומה למזונות משקמים.
			ריבלין ההון האנושי: פער ההשתכרות, ככל שנצבר במהלך החיים המשותפים, הוא נכס בר חלוקה – זו זכות תביעה מוקנית של בת הזוג. ברק ארז: המזונות המשקמים הם ההשלמה המתבקשת להכרה בהתחשבות בנכסי קריירה במסגרת חלוקת הרכוש. <u>ההבדלים</u>: זכות תביעה מוקנית מול הרציונל של המזונות המשקמים – שיקום, מענה על מצוקה זמנית, שפה של נזקקות. <u>פרמטרים הנלקחים בחשבון</u>: 1. הפער שנוצר <u>עקב הנישואין</u> – רק החלק של המאמץ המשותף מתחלק שווה בשווה. 2. יש לגרוע מהפער את התמורה לכושר ההשתכרות שבאה מכישרון אישי <u>או</u> שנוצרה קודם לקשר הזוגי <u>או</u> לאחריו. 3. התחשבות בנסיבות – גיל, משך הנישואים, טיבם, הפרשי השתכרויות, השכלה, וויתורים של כל צד.
			נכסים עסקיים
			נכסי העתודה הכלכלית – חסכונות וקופות גמל
			הון אנושי – כושר השתכרות עתידי, מוניטין אישי, נכסי קריירה.

<u>השימוש ב'ס' 8</u> – יש להפעילו בזהירות רבה. עיקר השימוש – עשיית צדק בנסיבות מיוחדות. מהי סיבה מיוחדת? • ס' 8(1) – להוציא מהעוגה נכסים נוספים. • ס' 8(2) – אוביטר באבו רומי + פערי שכר – בן זוג חלש שנשללת ממנו דירת המגורים. פער כלכלי בין בני הזוג. • 7272/10 – ברק ארז: אלימות קיצונית עד כדי שלילת האנושיות שוללת את זכותו של הבעל לזכויות פנסיה של האישה. הנדל: רק אם הייתה למעשי אלימות השפעה על יכולת בן הזוג להיות עצמאי או לכלכל עצמו לבדו, ניתן יהיה להפעיל את הס'. מלצר: עמדה מגשרת – ניתן להפעיל את הס' כנגד בן זוג שהורשע באלימות חמורה ככל שנגרם לבן הזוג המותקף נזק כלכלי. אבל, יש מקרים שבהם ההשפעה על מצבו הכלכלי של הקורבן לא תהיה דרישה בלעדית אין. • בגידה לעניין ס' 8 – בגידה לא מהווה נסיבה מיוחדת. אלימות ואי נאמנות מינית הן לא באותה משוואה. • ס' 8(3) – להקדים את מועד הערכת שווי הנכסים (מניות/ מטבע חוץ). • ס' 8(4) – להקדים את המועד בו מונים את הנכסים (הברחת נכסים/ הסתרת הכנסות).	<u>מעמד ההון האנושי בביד"ר ובביהמ"ש</u>: ביד"ר – לא מכיר בהון האנושי כנכס, נתפס כגזל. ביהמ"ש – מכיר בהון האנושי כנכס.	
ס' 6(א) לחוק יחסי ממון – חל שיתוף בחובות. משווי הנכסים של כל אחד מבני הזוג, יש לנכות את סכום החובות המגיעים ממנו.	טוונקו: יש שיתוף בחובות חוץ מחריגים – 1. חובות בעלי אופי אישי מובהק. 2. חובות שנוצרו מהוצאות על רכוש נפרד. 3. הוצאות אשר נעשו תוך כדי הפרת נאמנות (מאהבת/ קזינו/ הימורים פרועים בבורסה). הוא צבר חוב שקשור לעסק שלו ולא לדירת המגורים. ברק מאמץ את גישת הביניים – לגבי הנכסים המשפחתיים, השיתוף הוא מיידי ומתגבש עם תחילתם של חיי השיתוף. ביחס לכל שאר הנכסים – השיתוף מתגבש רק בהתרחש אירוע קריטי. כשנלקחה ההלוואה, לא היה שיתוף ברכוש העסקי כי לא התקיים אירוע קריטי. למרות שדירת המגורים היא נכס משפחתי מובהק, מדובר בחוב עסקי של הבעל והשיתוף מתגבש רק בגירושין/ אירוע קריטי. לכן, תוך כדי הנישואין, האישה אינה חייבת בחוב בעלה, וחצי הדירה נשארת בבעלותה.	שיתוף בחובות

ההבחנה בין אופי הזכויות – **קנובלר יעקבי**: חלה הלכת השיתוף. היא לא צריכה גט כדי לממש את זכותה במחצית המקרקעין/ המיטלטלין, אלא היא פשוט יכולה להגיש **תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין/ מיטלטלין** (זכויות קנייניות).

שלושת מבחני הכריכה: מבחני פייג פלמן

1. **האם תביעת הגירושין כנה?** כתב התביעה צריך להציג תשתית עובדתית שמצביעה לכאורה על עילה הלכתית לגירושין (**תורג'מן**); התנהגות הצדדים במהלך הדיונים – התניית הגירושין והסירוב לתת גט מעידים על כך שהבעל רק רוצה לתפוס סמכות.

אלה כהן

2. **האם הכריכה התבצעה כדין?** האם העניינים נכרכו בתביעת הגירושין; האם מדובר בעניינים שלפי מהותם ניתנים לכריכה; יש לכרוך במפורט ובפירוט את העניינים הנלווים לתביעת הגירושין.
3. **האם הכריכה כנה?** פיצול דיונים מעיד על חוסר כנות (**תורג'מן**); חוסר פירוט מעיד על חוסר כנות + **מקרה האנאלפבית**; התעלמות מפס"ד של ביד"ר מוכיחה שהפנייה אליו נועדה רק כדי לחסום את דרכה של האישה (**פלונית**).

- **מי שמנסה לטעון לחוסר סמכות, עליו לטעון זאת בהזדמנות הראשונה. לא תישמע טענת חוסר סמכות כאשר מדובר בשימוש בטענה שלא בדרך מקובלת ובתום לב.**
- עקרונית, לשתי הערכאות יש סמכות לדון בטענות הנוגעות לסמכותן ולהכריע בשאלת התקיימות תנאי הכריכה. כל עוד לא הכריעה אף ערכאה בשאלת הכריכה, תוכל כל ערכאה, לפי שיקול דעתה, לעכב את הדיון בתביעה שהוגשה בפניה, עד שהערכאה המקבילה תחליט בשאלת תוקף הכריכה. **אם אחת הערכאות כבר הכריעה בשאלת הכריכה, על הערכאה המקבילה להימנע מלדון בכך, לאור עיקרון הכיבוד ההדדי, אלא אם מתקיים טעם מיוחד המצדיק זאת: 1. חוסר חוקיות או פגם חמור אחר היורד לשורש הסמכות (החלטה לא מנומקת/ אי קיום דיון מקדים בתנאי הכריכה). 2. חריגה ברורה מכללי הצדק הטבעי (אי מתן זכות טיעון/ דיון רק במעמד צד אחד/ עריכת הליך ללא הודעה מראש בזמן). 3. סוגייה שאינה ניתנת לכריכה (ברית מילה/ מזונות ילדים).**

סמכות נמשכת – תנאי סימה לוי:

1. **האם הייתה סמכות מקורית לדון באותו עניין?**
2. **האם העניין הוא בעל אופי מתמשך? החלטות בנושאי מזונות ילדים ומשמורת נתונות לשינוי מעצם טיבן.**
3. **האם הצדדים להליך הם אותם צדדים?**
4. **הסדרים שהושגו בין ההורים, לגבי הסמכות הדיונית וכן לגבי נושאים מהותיים, לא מחייבים את הקטין כשהוא לא היה צד להם (כץ).** הסכם גירושין בין ההורים יחייב את הקטינים רק כשברמה הדיונית, עניינם נבחן לגופו כעניין עצמאי ונפרד מסוגיות הגירושין, וברמה המהותית – הערכאה המוסמכת שוכנעה כי ההסכם משרת את טובת הקטין.
5. **מעמדם העצמאי של קטינים – לפי הלכת התביעה העצמאית, קטינים רשאים לפתוח מחדש הסכמות שאליהן הגיעו ההורים בהסכם הגירושין באשר למזונותיהם ולהסדרי המשמורת (4407/12).** **מזונות: מבחן מהותי המורכב משניים (עמית) – 1. האם התקיים דיון ענייני במזונות הקטינים? 2. האם בפועל הקטינים קופחו בסכום המזונות שנפסק להם? משמורת: מבחן פרוצדורלי (עמית) – כדי שההסכם יחייב את הקטין, יש להגיש תביעה נפרדת בשמו, ונדרש דיון נפרד בעניינו, שלא כחלק מהסוגיות האחרות בתביעת הגירושין. מבחן מהותי (רובינשטיין והנדל) – דיון מהותי ונפרד בעניין המשמורת.**
6. **"דן ופסק" – מקום בו דנה ופסקה אחת הערכאות מכוח סמכות שיפוט מקורית, לגופה של סוגייה בעלת אופי מתמשך, אותה ערכאה תמשיך להחזיק בסמכות שיפוט כלפי התדיינות נוספת בסוגייה.**
7. **כלל הסמכות הנמשכת לא כולל נושאים שלא הוזכרו בהסכם.**
8. **הסוגייה המאוחרת קרובה במידה מספקת לזו המקורית (ורבר).**
9. **האם מדובר בבקשה לשינוי או ביטול של ההסכם? אין כלל הסמכות הנמשכת חל על תביעה לפרשנות ההסכם, אלא רק על שינוי ההסכם או תיקונו (ורבר).**
10. **שינוי נסיבות מהותי – מקור הסמכות הנמשכת עומד על עילה של שינוי מהותי בנסיבות, שאירע לאחר מתן הפס"ד, שינוי שהופך את המשך קיומו לבלתי צודק.**

פסיקה חשובה:

כץ: אין לביד"ר סמכות אלא אם הוענקה לו לפי חוק. החוק לא מעניק לביד"ר סמכות להטיל עיצומים על אדם המסרב לבוררות, בין בכתב סירוב ובין בדרך אחרת, ואין חיקוק אחר המעניק לביד"ר סמכות כזו. הפרקטיקה לפיה בתי דין רבניים מפעילים סמכות שיפוט כבוררים בנושאים בהם אין להם סמכות לפי חוק נשארה בצ"ע.

סימה אמיר: בתי הדין הרבניים לא יכולים לשמש כבוררים, לגוף שיפוט ממלכתי יש רק את הסמכויות שניתנות לו על פי חוק. **פלונית:** אין סמכות בוררות בתוקף גיור של תינוקת.

עודד גז (בג"ץ השיימינג): הוטלו סנקציות של שיימינג חברתי. נערכת הבחנה בין החלטה של ביד"ר שהיא בגדר המלצה, לבין החלטה של ביד"ר שהיא בגדר הוראה פוזיטיבית ממש. **הצווים שניתנו הם בגדר המלצה לציבור, ולכן ביד"ר לא חרג מסמכותו. (מיעוט – רשות מוסמכת לפעול רק על פי מה שהחוק הסמיך אותה לעשות, ואי אפשר לפגוע בזכויות יסוד כמו הזכות לכבוד ולפרטיות, אלא ע"פ הסמכה מפורשת בחוק).**

אלה כהן

בג"ץ המנכ"לית: גם אישה יכולה להתמנות לתפקיד מנכ"לות בתי הדין הרבניים – 'רב' אינו חייב להיות רק גבר. **בג"ץ ניגוד העניינים**: הוחלט על בטלות החלטת נשיא ביד"ר הגדול נוכח ניגוד עניינים בהחלטה.

אישה כבוררת בביה"ד השראעי: יש להעדיף את האסכולה החנאפית על פני האסכולה המלאכית, שכן היא מאפשרת לנשים לשמש כבוררות. בג"ץ קטלג את תפקיד הבוררים כתפקיד מנהלי ולא שיפוטי – אם זה תפקיד שיפוטי, הוראות השוויון של חוק שיווי זכויות אישה לא חלות כי מדובר במינוי לתפקיד דתי בהתאם לדין הדתי. אם זה תפקיד מנהלי – ביה"ד חייב לאפשר לאישה להיות בוררת. **המקום בו בג"ץ הכי הרחיק לכת בהתערבות בדין הדתי**.

בבלי (ברק): היפוך הנוסחה – הדיין הולך אחר הדין. **כל בתי הדין הדתיים מחויבים להפעיל בכל העניינים שהם לא ענייני המעמד האישי, את הדין האזרחי הכללי ("תזת האחידות")**. **לב**: בשימוש בסמכות הטבועה של ביד"ר להסדיר את ענייני הדיון שלפניו, עליו לכבד את זכויות האדם. שני פסקי הדין מיישמים את תורת האחידות של ברק.

בעהם (אלון): לא בטוח שחו"י כבוא"א וחירותו חל על ביד"ה **וילוז'ני (אלון)**: הדין שחל בבתי דין דתיים הוא דין דתי נקודה. הדין הולך אחר הדיין – בית דין משמע דין דתי. **ברק** מתייחס לאמירות הללו כאוביטר, טעות יסודית שיש לסטות ממנה. שורה תחתונה – נותרנו עם היפוך הנוסחה של **בבלי ולב**.

מיכל דויד: ביד"ר דחה מכל וכל את חוו"ד המומחים. בג"ץ פוסל את פסיקתו מהנימוקים הבאים: 1. **ס' 15(ד)4** – חריגה מסמכות של ביד"ר מקימה לבג"ץ זכות להתערב. 2. התעלמות מהוראת חוק טריטוריאלית – **חוק הכשרות והאפוטרופסות** שקובע את עיקרון טובת הילד כעיקרון על. עיקרון זה נגזר מחוות דעת מומחים (רק במקרים חריגים יהיה ניתן לסטות, וגם אז יש לפרט מדוע).

בכר גולדברג, זילברג: הדין הישראלי עושה בליל של דיני ישראל עם דיני מדינת ישראל. לפי דיני מדינת ישראל, יש להכריע אם הנישואין תקפים, ולכן יש להפעיל את כללי ברירת הדין שיגידו לפי איזה דין נכריע את תקפותם. אם נגיע לתשובה חיובית, נפנה לדיני ישראל, הדין הדתי, ונשאל מה זכותה של אישה יהודייה שנשואה כדין לדבר יהודי. **ביד"ר לא כפוף לכללי ברירת הדין**.

הגנה על פרטיות ופסילת ראיות (תחת הבדלים לגיטימיים בין הערכאות): **דיכובסקי** – בין בני זוג אין מושג של פרטיות נפרדת. כל עוד לא ניתן קשר הנישואין, עומדת הפרטיות הקולקטיבית ששני הצדדים שותפים לה. **ברק** – כל אחד מבני הזוג זכאי לפרטיותו בפני בן זוגו. הנישואים אינם גורמים לאובדן הזכות לפרטיות. מבחינת ביד"ר, לבעל היה עניין כשר – אינטרס לגיטימי לבסס את עילת הגירושין, וגם אינטרס מוסרי לדעת אם אשתו אסורה עליו ("אישה שזנתה תחת בעלה אסורה על בעלה ועל בועלה"). **ברק** שולל את הנימוקים הללו בטענה שהיה אפשר להסתפק גם בשורה של ראיות נסיבתיות מבלי להוכיח ממש את המעשה עצמו. האינטרס המשפטי היה נענה גם מבלי לפגוע בפרטיות אשתו. **ברק** התחמק מהשאלה – מה יהיה אם הדרך היחידה לאפשר לביה"ד לתפקד ולפסוק לפי דין תורה מחייבת לעבור דרך מעשה אסור כמו פגיעה בפרטיות?

העגונה מצפת (תחת הבדלים שאינם לגיטימיים): ביד"ר האזורי פוסק **גט זיכוי** ("אפשר לתת זכות לאדם גם לא בפניו" – לתת לה את הגט זה לעשות בשבילו טובה), מה שמתיר את האישה מלהיות נשואה לבעלה הצמח. 'סתם יהודי' מגיש ערעור לביד"ר העליון בטענה שהוא צד לתיק – אם האישה תותר, ייתכן שהיא תישא איש אחר, תוליד ילדים ממזרים, ואולי ביום מן הימים ילדיו ירצו להתחתן עימם וזה בעיה. כנגד קיום דיון הערעור בביד"ר הגדול הוגש הבג"ץ. בג"ץ קובע כי ישנה חריגה מסמכות (**ס' 15(ד)4**), הוא בולם את ביד"ר הגדול ופוסק כי לא ידון בערעור על גט הזיכוי שניתן לאישה.

רפאלי: גבולות ההתערבות הם בשאלות של תוקף נישואין ותוקף גירושין לפי הדין הדתי (כולל עילות גירושין). **הנושאים החסינים מפני ביקורת שיפוטית של בג"ץ** – **שאלת הכשירות להינשא ותוקף גט** (שבג"ץ יורה לביד"ר לחייב בגט/ לכפות גט).

פגס, שמגר: חוזים יש לקיים, הסכמי גירושין הם כמו הסכמים מסחריים. **אברהם, מצא (ביטול גט רטרואקטיבית)**: בפעם הראשונה, ביד"ר מבטל למפרע את הגט. בג"ץ לא יכול להתערב, ביטול/ כשרות הגט זה הלב של ענייני הנישואין והגירושין. זהו **נשק יום הדין של בתי הדין הרבניים** – הוא מכריע והוא חסין מפני התערבות בג"ץ. **רפאלי**: ביד"ר קובע שאלימות, תיאורטית, היא כן עילה לחיוב בגט, אבל רק אם הייתה התראה והוכחה (במקרה הזה ביד"ר לא חייב את הבעל בגט, על אף שהייתה הוכחה – התפרצות אלימה במסדרון ביה"ד). הייתה עתירה לבג"ץ אבל הינה חסרת רלוונטיות – אין סמכות, זהו לב ענייני הגירושין.

גורודצקי: ביטול קידושין בביה"ד פרטי (ע"ב מצבו הנפשי שהיה טבוע בו כבר בעת הקידושין – עילה לביטול). האישה ראתה עצמה כגרופה, על אף שהממסד הרבני לא מכיר בפס"ד של בי"ד פרטי. הבעל, סרבן גט, ישב בבלא 10 שנים בעקבות פסיקת ביד"ר, השתחרר והורשע בהפרת חובה חקוקה (על כך שלא נתן גט כשחויב לעשות כן) – **הסנקציה הקשה ביותר שהמערכת האזרחית יכולה לנקוט כיום נגד סרבני גט. אישור קנס אבי הסרבן**:

אלה כהן

סנקציה שהוטלה על אביו של סרבן גט, לאחר שביד"ר השתכנע בהשפעתו על בנו. ביהמ"ש קובע שכאשר הנסיבות מחייבות זאת, ניתן להוציא צו לפי הפקודה כלפי כל אדם שסייע או שהביא להפרת הצו השיפוטי, אף אם הוא גורם זר להליך ולא היה בעל דין בו.

רודניצקי (קידושין פרטיים): כהן וגרושה שרצו להירשם. ביד"ר נמנע מהכרעה. העתירה הייתה נגד הפקיד. בג"ץ מתערב בשאלה בה לכאורה לא אמור להכריע – הוא נכנס לליבת שאלת התוקף ומורה על רישום הזוג כנשוי, סעד שלכאורה רק ביד"ר יכול לתת. אולם, זה מקרה חריג שלא מעיד על הכלל – ככלל, בג"ץ לא יכול להורות לביד"ר לרשום זוגות כנשואים.

ידב"צים: **אפרת**: מוסד הידב"צ הוא חלק מתקנת הציבור בישראל. **אלמוני**: בחוקים שלא מאזכרים את המונחים "ידועים בציבור" באופן מפורש, ברירת המחל היא כי החוק לא חל על ידועים בציבור, אלא אם כן הפרשנות התכליתית מצדיקה החלה כאמור. **נהור**: ידב"צ זה מצב עובדתי. לא ניתן להתנות על הזכות למזונות מהעיתון בחוק הירושה. ייתכן שהקביעה שלא ניתן להתנות על מעמד של ידב"צ רלוונטית רק להקשר הזה. **סיגל ביטון**: ארבעה חודשים סה"כ של מגורים במשותף עם שותפים אחרים הקנו לה את המעמד של אלמנת צה"ל, כי השיקול המרכזי היה שהם התכוונו להינשא, הם כבר קבעו להינשא. **פישביין** + **סאלס נ' כרמי**: המרכיב של יחסים אינטימיים הוא הכרחי לפחות ברמה של פוטנציאל ליחסים אינטימיים. **4178/04**: מעמד הידב"צ יכול להצמיח זכויות של שיתוף רכוש, אבל הן יהיו זכויות רק ביחס לנכסים הקלאסיים, הנכסים המשפחתיים המובהקים. **מזונות ילדי ידב"צ**: האב רואה עצמו כאחראי לילדים שאימצה הידועה בציבור שלו, על אף שאינו אביהם הביולוגי או המאמץ. הוא רואה בהם כחלק מהתא המשפחתי שלו, כמי שדואג לרווחתם. לכן, ניתן לחייבו במזונות ילדים מכוח דיני החוזים והסכמה מכללא.

נישואים אזרחיים מחוץ לישראל: **נישואי רומניה**: נישואי תערובת. **ברק** מאמץ את גישת דין מקום עריכת הנישואין (כללי ברירת דין אמריקאים) – הכרה לכל נישואים מחוץ לישראל. הוא מכיר בנישואים הללו כתופסים לצורך הקניית זכויות בחוק הירושה. **בני נוח**: נישואים אזרחיים בין כהן וגרושה. ביד"ר האזורי – "לא היה פה כלום". ביד"ר הגדול – להוסיף ס' שמתיר את הנישואים. לטענת האישה, כדי להביא את הנישואים האזרחיים לסיום, נדרש אקט שיפוטי. לכן, עותרת לבג"ץ. **ברק** פספס הזדמנות אדירה – במקום שיגיד שאם ביד"ר לא מכיר בנישואים אזרחיים אז אין לו סמכות לדון בהם, הוא מפנה שאילתה לביד"ר. **הרב דיוכובסקי** – נישואין בני נוח: קומה א' – הסדרת היחסים האינטימיים. קומה ב' – הקידושין ההלכתיים. בקשר כדמו"י יש את שתי הקומות, בעוד שבנישואים אזרחיים קיימת רק קומה א'. לכן, גם הנישואים האזרחיים מבחינה הלכתית הם משהו – לא ניתן להגיד "שלא היה כלום", אלא יש לעבור הליך שיפוטי שיתיר את הנישואין. ביד"ר מחדש חידוש גדול – העילה להתרת הנישואים היא **עילת תום הנישואים** – הבנה שהקשר תם ללא אפשרות שיקום, עילה זו רלוונטית רק לנישואים אזרחיים! לכן, בשורה התחתונה, הסמכות נשארה אצל ביד"ר. **ברק** באוביטר – בתביעת גירושין ע"ב נישואים אזרחיים אי אפשר לכרוך. בתי הדין לא מקבלים זאת. **פונקשלזינגר**: פקיד הרישום במשרד הפנים מחויב לרשום בני זוג שנישאו אזרחית במדינה זרה כנשואים גם במדינת ישראל, בהתבסס על תעודה ציבורית כשרה. יש לו שק"ד רק אם המידע שמוסרים לו שגוי/ מטעה. **בן ארי ושומן**: זוג חד מיני שנישא אזרחית. נשען על הלכת פונקשלזינגר – חובה על הפקיד לרשום כנשואים זוג גברים הומוסקסואלים שנישאו כדין במדינה זרה. ביהמ"ש לא נקט עמדה באשר להכרה בישראל ביחס לנישואין בין בני אותו מין הנערכים מחוץ לישראל. **נישואי יוטה**: בני הזוג לא יצאו מהארץ, התחתנו בזום, ולכן לא עומדים בהלכת פונקשלזינגר. ביהמ"ש קיבל את הטענה – ניתן לרשום אותם. **ברק המזונות האזרחיים**: לגישת **ברק**, יש שני מסלולים להכרה במזונות אישה: 1. מסלול הסטטוס 2. מסלול ההסכם. **ברק** בוחר בדרך ההסכם – בוחנים את מערכת היחסים בין הצדדים ומנסים להבין ממנה האם נוצרה התחייבות הדדית לכלכל זה את זה. האג'נדה שלו הייתה ליצור **מזונות חוזיים, אזרחיים** – מכשיר של מזונות שלא מכוח הדין האישי, הדין הדתי ע"פ ההלכה, אלא מכוח כוונת הצדדים, התחייבות מכללא מתוקף החוזה המיוחס להם. אלה לא מזונות הנגזרים מסטטוס הנישואין! הם נועדו להטיח את רמת חייו של בן הזוג ולאפשר את שיקומו לאחר הפרידה הפיזית בין הצדדים. חל מפורשות גם על ידב"צים.

זוגות בני אותו מין: עמית קמה ועוזי אבן: תזת אי ההכרה – ביד"ר לא מכיר בזוגות חד מיניים. לכן, הסמכות השיורית היא לביהמ"ש לענייני משפחה. זוגות בני אותו מין מתגרשים בביהמ"ש, גירושים אזרחיים.

מזונות אישה: הלכת מזור: כאשר אישה יוצת לעבוד, הבעל רשאי לקזז ממזונותיה את המשכורת, אבל הוא לא יכול לדרוש ממנה לצאת לעבוד. **ביקל, פדן ואברהם**: סטייה מהלכת מזור – יש לקזז את פוטנציאל ההשתכרות. **פלולי**: מקרה של עקרת הבית. זכות האישה למזונות לא תיפגע כי היא לא עובדת – אין להפחית ממזונותיה את ההכנסה שהייתה צפויה לקבל. **כהן, גרינהאוז, פרידמן וגל**: הפחתת המשמעות המיוחדת לסטיית האישה מקוד ההתנהגות המינית הנדרש ממנה. הבעל לא יכול לצפות שהוא ינהל מערכות יחסים אחרות ויעשה מה שבא לו, והאישה תחכה לו בבית. אם הוא עזב את הבית והקים משפחה שנייה, והיא בגדה בו אחר כך, אין לפטור אותו ממזונות. **כהנא וסולומון, שמגר**: הראשון שמחדש את החידוש הגדול של מזונות אזרחיים, לא מכוח ההלכה אלא מכוח התחייבותו של הבעל. **כהנא** – גם כשמדובר על כהן וגרושה, אפשר לבסס את זכותה של האישה למזונות מכוח עקרונות אזרחיים, דיני החוזים ושיקולי צדק. **סולומון** – מזונות לאחר הנישואין יינתנו מכוח חו"י כבוא"א וחירותו. הפקרת בן זוג למחסור ורעב היא פגיעה בכבוד האדם שלו. **3151/14** – **נישואי עקרת הבית**: היא הגישה תביעת רכוש לא שוויונית לביהמ"ש לענייני משפחה בגלל שאין לה יכולת קיום עצמאית. תביעתה נדחתה. לכן, סירבה לקבל גט (סרבנית מוצדקת). **שאלת הסמכות** – האם לביהמ"ש יש סמכות להכריע בשאלת

אלה כהן

הסרבנות ללא פסיקת ביד"ר? הבעל הגיש תביעת גירושין לביד"ר, אבל לא הייתה עילת גירושין נגד האישה. לא הייתה הסכמה ולא הייתה עילת גירושין – ולכן אין החלטה של ביד"ר, כערכאה השיפוטית שלה הסמכות לדון בגירושין, שאכן מדובר בסרבנית גט. לביהמ"ש לא יכולה להיות סמכות, אלא באמצעות **סמכות נגרות** – לביהמ"ש יש סמכות לדון בתביעת המזונות, ובמסגרתה מתעוררת השאלה הזו. גישות השופטים: רובינשטיין וזילברטל – יש סמכות לביהמ"ש לענייני משפחה (אם לא, נסכל את תביעות הנזיקין כנשק כנגד סרבנות הגט). **ברק ארז** – חולקת על הסימטריה. במקרה זה, מחויבים לפסיקת ביד"ר ואין סמכות לביהמ"ש. **שאלת המהות** – **האם ראוי לקצוב בזמן ולהגביל את זכותה של האישה למזונות? ברק ארז** – אין לה מה לדון כי מבחינתה אין סמכות. **רובינשטיין** – נכון להגביל; עם כל המצוקה שלה, אי אפשר להשאיר את הבעל לכוד במערכת היחסים הזו לנצח. **זילברטל** – אין מקום לקצוב במקרה הספציפי, אולם באופן כללי **בתי המשפט לענייני משפחה כן רשאים לקצוב את מזונות האישה בגין סרבנות גט גם אם ביד"ר לא נתן החלטה לחיוב בגט**. באוביטר, **ברק ארז** – יש לפסוק מזונות משקמים גם במצב של נישואים כדמו"י.

הלכת השיתוף וחוק יחסי ממון: אפטה, ברגר, בריק, בסיליאן – חזקה על בני זוג המנהלים אורח חיים תקין ומאמץ משותף, שהרכוש שנצבר על ידי מי מהשניים, מצוי בבעלותם המשותפת. בריל: התשובה לשאלה אם נכס חיצוני נטמע ברכוש המשותף חייבת להיגזר מבחינת נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה. משברים חוזרים ונשנים + בני הזוג נמנעו במודע משיתוף בכלל נכסיהם – אין לשלול את תחולת הלכת השיתוף על נכסים שנרכשו במאמצי בני הזוג במהלך תקופת הנישואים, אולם אין בכך כדי להחיל את הלכת השיתוף על הנכסים החיצוניים. **ריבלין ההון האנושי: ההון האנושי המוגדל, ההפרש של פערי ההכנסות העתידיות שלהם, הוא נכס בר חלוקה.** **8214/07:** הלכת השיתוף היא מכשיר משפטי שנועד להגשים מטרה חברתית. **דירת המגורים היא גולת הכותרת של הלכת השיתוף**. כדי לסתור את החזקה, בייחוד כשמדובר בדירת המגורים, נדרשות ראיות ממשיות וכבדות משקל – הרישום הנפרד הוא לא כזה. **טוונקו:** הרציונליים של הלכת השיתוף – הכרה בחיי הנישואין כחיי שיתוף, קידום השוויון בין בני הזוג, שימור האוטונומיה והזהות העצמאית, הענקת ביטחון כלכלי לבני הזוג לאחר פירוק הקשר. **שיתוף בחובות** – יש שיתוף בחובות חוץ מחריגים: 1. חובות בעלי אופי אישי מובהק. 2. חובות שנוצרו מהוצאות על רכוש נפרד. 3. הוצאות אשר נעשו תוך כדי הפרת נאמנות. שלושה מועדים אפשריים למועד בו מתגבש השיתוף: 1. עם תחילת אורח החיים התקין והמאמץ המשותף בין הצדדים. 2. השיתוף מתגבש רק כאשר במערכת היחסים בין בני הזוג אירע אירוע קריטי המביא למשבר ביחסיהם או לסיום חיי השיתוף. 3. גישת הביניים – לגבי נכסים משפחתיים השיתוף הוא מיידי, ומתגבש עם תחילתם של חיי השיתוף. ביחס לכל שאר הנכסים – השיתוף מתגבש רק בהתרחש אירוע קריטי. במקרה הזה, כשהוא לקח את החוב, לא היה שיתוף ברכוש העסקי – לכן היא לא אחראית לחוב. **קנובלר יעקבי:** היא לא צריכה גט כדי לממש את הזכות שלה במקרקעין/ במיטלטלין, אלא היא פשוט יכולה להגיש תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין/ במיטלטלין – זכויות מכוח הלכת השיתוף הן קנייניות. **חוק יחסי ממון התנה את איזון המשאבים במתן הגט, ולכאורה ביטל את הלכת השיתוף. ס' 4 נתפס כמבטל את הלכת השיתוף – הנישואים עצמם לא יוצרים שיתוף קנייני**. אבל, 1. יש יסודות אחרים להקניית זכויות של בני הזוג – לא מכוח נישואים אלא מכוח הסכמה, מכוח המשפט הפרטי ודיניו. 2. אפשר להרחיב את זה ללא דווקא אם ניתן ממש גט, אלא גם אם הם פרודים, ומצבים של סרבנות גט גם יכללו פה – בנות הזוג יכולות לקבל את חלקן ברכוש המשותף. **אבו רומי:** הלכת השיתוף ההסכמית יכולה להמשיך לחול במקביל לחוק יחסי ממון על אף ס' 4. ניתן להוכיח שיתוף בנכס ספציפי מכוח הדין הכללי, אבל לא די בעצם החיים המשותפים וגידול הילדים בדירה כדי להוכיח הקניית זכויות בדירה. **קנובלר יעקבי, רובינשטיין:** דוק' השיתוף הספציפי בעצמה היא כבר פיתוח – עד הנכסים המשפחתיים המובהקים, קרי דירת המגורים. **בן גיאת:** זכויות מכוח שיתוף ספציפי הן כמו מכוח הלכת השיתוף הכללית – זכויות קנייניות. **1398/11:** כדי לבסס שיתוף, **יש צורך בדבר מה נוסף** כדי להוכיח את הכוונה שעליה מבססים את השיתוף הספציפי. הדבר מה הנוסף הוא יחסית קל להוכחה – **זוהי משתנה בהתאם לנכס לגביו רוצים להוכיח את השיתוף הספציפי**. למשל, דירת מגורים – יש להוכיח שהשקעתם יחד בנכס (נישואים ארוכים – כנראה שהתקיים). **דנג"ץ הבגידה:** לטענת הבעל, היא בגדה בו. הוא כורך את ענייני הרכוש. בביד"ר האזורי קבעו רכוש ספציפי – האישה במשך שנות הנישואין קנתה זכויות בבית המגורים, ולכן יש לחלוק את הזכויות בבית בין שני בני הזוג. בביד"ר הגדול נקבע שאין לרישה זכויות בבית המגורים, בין היתר בגלל הבגידה בבעלה. עתירה לבג"ץ שהגישה נדחה בדעת רוב – **מינץ ושטיין** השאירו את פס"ד הרבני הגדול על כנו. **מינץ** – ביד"ר לא שלל מהאישה את זכויותיה בשל הבגידה, אלא קבע כי לא הוצגו מספיק ראיות לגיבוש הזכות. **שטיין** – ביד"ר לא חרג מסמכותו, ואין מקום להתערבות בג"ץ. **עמית במיעוט** – מוצדק להתערב בהחלטת ביד"ר, שכן נתן מקום מכריע לבגידתה של האישה ולמעשה העניש אותה ע"י נטילת זכויותיה מרכוש המשותף. בדיון הנוסף, חזר בו העליון מפסיקתו בבג"ץ והתערב בפסיקת ביד"ר הגדול – **כאשר במהלך חיי הנישואין מתגבש שיתוף בנכס ספציפי בין בני זוג, לא ניתן לשלול בדיעבד את הזכות המוקנית בשל אירועים שהתרחשו לאחר התגבשות הזכות, ובכלל זה בגידה של בן זוג אחד במשנהו**. אי נאמנות מינית ואף אשם בלעדי בפירוק הנישואים אינם מהווים נסיבות שיש בכוחן לשלול מאחד מבני הזוג זכויות שהתגבשו ברכוש הזוגי. דייני ביד"ר + שלושת שופטי המיעוט השמרניים – נאחזים ברציונל המקורי של הלכת השיתוף הנשען על כוונה – אם האישה בוגדת, אז ברור שלא תהיה לו כוונה שהיא תהיה זכאית לחצי מהבית שלו, כי זה שלו. **7272/10:** האם האלימות שהופעלה מצידו (עד כדי ניסיון רצח) מהווה נסיבות מיוחדות המצדיקות שימוש בס' שיקול הדעת, כך שיביאו לסטייה מהסדר איזון המשאבים השוויוני? **ברק ארז** – כשהאלימות מגיעה לשלילת האנושיות. **הנדל** – אם הייתה למעשי האלימות השלכה על יכולת בן הזוג להיות עצמאי או לכלכל עצמו לבדו, יש להפעיל את הס'. **מלצר** – ניתן להפעיל את הס' ככל שנגרם לבן הזוג המותקף נזק כלכלי, אולם יהיו מקרים בהם ההשפעה על מצבו הכלכלי של הקורבן לא תהיה דרישה בלעדית אין.

אלה כהן

919/15 – חלוקת נטל המזונות במצבי משמורת משותפים: כאשר הילדים שוהים אותו פרק זמן בשני הבתים (משמורת פיזית משותפת), והכנסות ההורים דומות, סכומי המזונות יתקזזו בכל מה שקשור להוצאות שהן הוצאות תלויות שהות. לא תהיה העברת מזונות בכל הקשור להוצאות תלויות השהות. כל מה שקשור למעבר, להוצאות שאינן תלויות שהות, יש לחלק בין ההורים ולקבוע שאחד ההורים יהיה אחראי. בגילאי 6-15 חבים שני ההורים באופן שווה במזונות ילדיהם מדין צדקה, תוך התחשבות ביכולותיהם הכלכליות. החובה המוחלטת על האב לצרכים הכרחיים חלה רק עד גיל 6. בפועל, בתי משפט נוהגים לפי הלכה זו גם במצבים של פערי השתכרויות, וגם במצבי משמורת שאינה משותפת. בתי דין רבניים לא נחפזים לאמץ את ההלכה הזו, עד כדי שעדיף לנשים במצבים של זמני שהות והכנסות שוות להגיע לביה"ד.

ברנר קדיש: לפקיד אין שק"ד, הוא חייב לרשום את האם הלא ביולוגית על בסיס התעודה הציבורית. **ממט-מגד:** פריצת דרך עבור הקהילה הלהט"בית ויצירת מסלול חדש שמחליף את צו האימוץ – צו הורות פסיקתי.